

تیاریزه‌ی ئانتا لای جیای دایکایه‌تی ... ئاری عوسمان خه‌یات

تیاریزه‌ی ئانتا لای جیای دایکایه‌تی

ئه‌نجام:

به‌در ئای مژوو پیاو هه‌ویداوه له‌گه‌ی زه‌واجه‌وه، ئهم غه‌ریزه‌یه‌ی ژن ب‌خ‌ی ک‌نتر بکات، به‌ام سه‌رکه‌وتوو نه‌بووه، چونکه له‌ نیهانی خ‌یاندای (هه‌رچی ژنی دونیا هه‌یه) له‌وه ت‌گه‌یشوون، که پیاو به‌م زه‌واجه‌ی خ‌ی داه‌نه‌رتی، هه‌و‌ده‌دات شت‌کی ل‌ بست‌ن‌ته‌وه، به‌ام بیریان چوو‌ته‌وه چیت‌ر، له‌گه‌ پیاوان، نه‌چنه ن‌و ئه‌و گه‌مه‌یه‌وه.

▪ بنه‌ه‌تی ک‌شه‌که:

به‌م ش‌وه‌یه م‌ به‌ه‌ی ئه‌وه‌ی گیر‌ده‌ی غه‌ریزه‌ی دایکایه‌تییه، ئیت‌ر له‌لایه‌ن ن‌ره‌وه خراوه‌ته به‌رده‌م ئه‌گه‌ره‌کانی هه‌گه‌انه‌وه له‌خود، چونکه ن‌ر س‌کسی له‌م ده‌وت. م‌ کات‌ک ئاماده‌یه ئهم س‌کسه خ‌ش‌ی خ‌ی به‌ن‌ر ببه‌خش، که له‌به‌رانبه‌ردا و به‌ه‌یه‌وه بب‌ به‌دایک.

ورده‌ورده، ن‌ر له‌م نیازه‌ی م‌ ت‌ گه‌یشوووه. ته‌ماحی ئه‌و زیاده‌وه ده‌وات، که ته‌نها س‌کسی ل‌وه‌رگر، ب‌یه‌ده‌یه‌وه دایکایه‌تییه‌که‌شی ل‌ بست‌ن‌ته‌وه، به‌ام چ‌ن؟ ن‌ر خ‌ی ناتوان‌ منا به‌ره‌م به‌ن‌ت.

که‌واته چی بکه‌ین؟

پ‌ویسته سیستم‌ک هه‌ب‌ت، ب‌ئه‌وه‌ی ئهم به‌ره‌مه‌ه‌نانه ک‌نتر ب‌ بکه‌ین.

زه‌واج...!

م‌، هه‌خلیسکا، له‌شه‌ه‌که‌دا د‌ا، چوو‌ه ژ‌ر باری سیستمه داه‌ن‌راوه‌که‌ی ده‌ستی ن‌ر.

بنه‌ه‌تی مه‌سه‌له‌که ئه‌مه‌یه: ته‌نها له‌یه‌ک باردا م‌ ده‌توان‌ بب‌ به‌دایک - به‌ب‌ ئه‌وه‌ی ژن‌تی خ‌ی له‌ده‌ست بدات - ئه‌ویش ئه‌و کاته‌یه، که له‌ده‌ره‌وه‌ی سیستم و پ‌ر‌س‌سه داه‌ن‌راوه‌که‌ی ده‌ستی ن‌ر بچ‌ته‌ده‌ره‌وه.

که‌واته زه‌واج سیستم‌که (ن‌ر/ پیاو) دایه‌ه‌ناوه، ب‌ئه‌وه‌ی له‌گه‌یه‌وه (م‌/ ژن) داگیربکات و بیکات به‌ک‌یل‌ی خ‌ی و هه‌رکات ویستی س‌کسی ل‌ بست‌ن‌ت و چ‌ژی ل‌ ببات و دایکایه‌تییه‌که‌شی ک‌نتر بکات.

(م) یش پاش ئه‌وه‌ی له مملانی یه‌که‌دا د...او، ئیتر ناچار ملکه‌چی ئه‌م سیستمه‌ بووه‌ و ورده‌ورده‌ ئازادیی خ...ی بیرچووه‌ ته‌وه‌ و ئه‌وه‌ تا له‌ سه‌ده‌ی بیست و یه‌کدا وا ت...گه‌ یشتووه‌ و پ...ی وایه‌، که (زه‌واج) تا که ...گه‌ی ئازادبوون...تی له‌ ک...یلایه‌ تی باوک و برا و سیستمه‌ ک...مه‌...ایه‌ تییه‌ گشتیه‌ ن...رسالاره‌ که‌. هه‌موو ئه‌م د...ان و بیرچوونه‌وه‌ یه‌ش (هه‌...به‌ت به‌ داخه‌وه‌) دیسانه‌وه‌ به‌ ه...ی غه‌ریزه‌ بنه‌...ه‌ تییه‌ که‌ی م... خ...یه‌ تی، که‌ ئه‌ویش دایکایه‌ تییه‌، واته‌ هه‌زی له‌ بن-نه‌ ها تووی م... ب... (بوون- به‌- دایک)، وای ل... کردووه‌، ئازادییه‌ کانی خ...ی بکات به‌ قوربانیه‌ی غه‌ریزه‌ که‌ی.

▪ پرسیاره‌کان:

به‌...ام چ...ن م...، ئازادیی خ...ی کردووه‌ به‌ قوربانیه‌ی غه‌ریزه‌ که‌ی خ...ی؟

پاش ئاراسته‌کردنی ئه‌م پرسیارانه‌ی لای خواره‌وه‌، وه‌...امی ئه‌م پرسیاره‌ جه‌وه‌رییه‌ ده‌ده‌ینه‌وه‌، ئه‌ویش له‌...گه‌ی ت...گه‌ یشتن له‌ سایک...ل...جیای خ...به‌ختکردن و قوربانیدانی کچ تا ...اده‌ی خ...سوتاندن، له‌ پ...ناو گه‌ یشتن به‌ کو...، له‌ کاتی عه‌شق و د...داریدا. ئ...ستا که‌ واته‌:

دایکایه‌ تی له‌ ده‌ره‌وه‌ی سیستمی زه‌واج بوونی هه‌یه‌؟ ئه‌وه‌ ژیا نی هاوسه‌رایه‌ تییه‌، که‌ مانایه‌ک به‌ دایکایه‌ تی ده‌ به‌خش...ت، یان دایکایه‌ تی د...خ...کی ئ...نت...ل...جیا نه‌ی بوونی مر...بی ...ه‌گه‌زی م...یه‌؟

ئاخ... کچ (کچی کورد به‌ تایبه‌ت) له‌ سه‌ده‌ی بیست و یه‌کدا، ه...شتا له‌وه‌ ت... نه‌گه‌ یشتووه‌، که‌ پ...ویستی به‌وه‌یه‌ باشتەر له‌وه‌ غه‌ریزه‌یه‌ی خ...ی ت... بگات و هه‌و...بدات ئازادیی خ...ی ل...وه‌ به‌ده‌ست به‌...نت، نه‌ک به‌وه‌ ه...یه‌وه‌ خ...ی بکات به‌ ک...یله‌ی م...رده‌ که‌ی؟

* ده‌مه‌و... بگه‌م به‌ چی؟

له‌م وتاره‌دا، هه‌و...ده‌ده‌م له‌ ...گه‌ی خو...ندنه‌وه‌ی (سایک...ل...جیای م...) له‌و نه‌...نییه‌ ت... بگه‌م (هیچ نه‌ ب... ب... خ...م، ت... بگه‌م)، که‌ چ...ن غه‌ریزه‌ی دایکایه‌ تی له‌ چوارچ...وه‌ی سیستمی ن...رسالارانه‌ی زه‌واجدا، بووه‌ ته‌ ه...ی ئه‌وه‌ی (م... / ژن / دایک) له‌ دا ه...نان و بیرکردنه‌وه‌ بکه‌و...ت و بب...ته‌ بوون...کی نا...ه‌سەن و خ...له‌ده‌ستداو.

▪ له‌ قوربانیدانه‌وه‌ ب... یا خیبوونی پاسیفا نه‌:

کچ، هه‌ تا شووی نه‌ کردووه‌، ئاماده‌یه‌ له‌ پ...ناو عه‌شقی خ...یدا،

گه وره ترين قوربانى بدات. ئاماده يه سهر كىشى بكات تا ئه وپه ى ياخي بوون. له باوك و برا ياخى ده بىت، له ههر كه سىك بزان ده بيت به كى سپ له به رده م گه يشتن به مه به سته كه ى، ياخى ده بىت. خى ئه گهر زانى ناتوانىت له ياخي بوون نه كه ىدا سهر كه وىت، ئه وكات دىت، له خودى خى هه ده گه ى ته وه و ئه نجا به سهر بوونى خى ىدا ياخى ده بىت: يه ك لىتر نه وت و ته ىك شقارته. هه موو ئه مه له پى ناو گه يشتن به و مه به سته ى كه خى ده يه وىت پى بگات: خى شه ويسته كه ى، عه شقه كه ى، كو ى دى خوازى خى... به ام له استيدا، خا ىكى په نه ان له نى وه نده دا هه يه، ئه وىش: هه موو ئه م قوربانيدان و ياخي بوون نه، ته واوى ئه م نه وت و ته شقارته يه، له پى ناو يه ك شتدا: غه ريزى دا يكا يه تى. به ى، كچ، ئاماده يه ده ووى خى شه ويسته كه ى ئىستاي بكه وىت، له پى ناو يه ك شتدا، كه دواتر ههر ئه و شته واى لى ده كات، له ده ست م رده كه ى دواترى هه بىت: دا يكا يه تى!

▪ به ره و (بوون - به - دا يك)

كچ، پاش ئه وه ى ده گات به خى شه ويسته كه ى خى، هشتا كارىكى ماوه به ئه نجامى بگه يه نىت، ئه وىش ته واو كردنى ئه و ىكايه يه، كه گرتوو يه تيه بهر: تىركردنى غه ريزه ئىنتىللى جيه كه ى خى: بوون - به - دا يك.

كچ، پاش ئه وه ى ده گات به دىداره دى خوازه كه ى، هه موو شتىكى خى پى ده به خشىت: جوانيه كانى، دىنه واييه كانى، گهرمى و نهرمىيه كانى، له پا ئه و هه موو دانبه خى داگرتن و ئارامگرتن و قوربانيدان به شوومارانى كه تا اده ى ئه وه ى ئاماده يه بى ناو ئاگرىش له گه عه شقه كه ىدا هه نگاوبه هه نگا و بىوات. هه موو ئه مەش له پى ناو ته نها يه ك مه به سته سهره كى و بوون هوييانى خى، ئه وىش: بوون - به - دا يك و به ده سته نانى دا يكا يه تيه.

▪ به ره و (بوون - به - ژن)

ئىتر كچ له كچى تيه وه، ده يگواز ته وه بى ژنىتى (بوون - به - ژن) و ئه نجا دواتر و ههر ئه وه نده ى بوو به خاوه نى مندا ىك، ئىتر ئه و (دا يك) هه به مەش هه موو هاوكى شه كه به سهر خودى خى ىدا ده شك ته وه و هه رچى ياخي بوون و خى سوتاندنىك پىشتر له پى ناو گه يشتن به م غه ريزه يه گرتوو يه تيه بهر، به ته واوه تى پىچه وانى ده كاته وه، چونكه چىتر ئىشكىكى به (خى شه ويست/ دىدار) كه ى جار ان و (م ردى/ پياو) كه ى ئىستاي نه ماوه.

▪ سيستمه كه به ته واوه تى نا هه نه:

ل ره وه، ئىتر (ژنى به دا يكبوو) بهرگه ى هىچ شتىك ناگرىت، وهك: نه ها مه تيه كانى ژيانى خى كه له گه پياوه كه ى و به ه ى

پیاوه‌که‌ی و به بـ نه‌ی (مه‌سه‌له‌ن) دایک و باوکی پیاوه‌که‌یه‌وه
به‌سه‌ریدا دـت، بـیه ئاماده نییه بچوکتـرین قوربانـی به خـی
بدات، چونکه ئیتر ئه‌و هیچ شتـك له‌ناوه‌وه‌یدا نه‌ماوه، که
پاـی پـوه بنـت بـ قوربانـیدان، چـتر ئه‌و به‌تاـ بووه‌ته‌وه له
هموو قوربانـیدانـك له‌پـناو خـشه‌ویستـیدا، خـشه‌ویستـیه‌که‌ی
درـینه، چونکه ئه‌و ئه‌م خـشه‌ویستـیه‌ی بـیه هـه‌بـژاردوو
بـئه‌وه‌ی له‌سیستمه نـرسالاریه‌که بچـته‌ده‌ر، که‌چی وا
ده‌بینـ، دیسانه‌وه له‌نـو سیستمـکی مه‌که‌متردا گیرـی
خواردوو: زه‌واج.

ئه‌مه له‌کاتـكـدایه، که ئه‌وه‌ی پـشتر گه‌رمی ده‌کرد بـئه‌وه‌ی له
هموو شتـك یاخی ببـت، ئـستا وا به‌ باوه‌شییه‌وه و هیچـیش
منه‌تی به‌و پیاوه نه‌ماوه، که ئه‌گه‌ر بوـرـ باسی جیا‌بوونه‌وه
بکات، پیاوـك که بـخـیشی گیرـده‌ی ده‌ستی سیستمه
گاـته‌جاـیه‌که‌ی خـیه‌تی: زه‌واج.

هه‌ربـیه زـربه‌ی ژنان، پاش ئه‌وه‌ی ده‌بن به‌ دایک، که‌متر خـیان
له‌ قه‌ره‌ی سـکس ده‌ده‌ن له‌گه‌ پیاوه‌کانیان، چونکه له‌ دـخـکی
وه‌ها ناـه‌سه‌ندا، چـتر ژن ئیشـکی گـرنگی به‌ پیاو نه‌ماوه، تا
چاوه‌وانـی لـی هـه‌بـت. ئه‌و بـیه سـکس ده‌به‌خشـت، بـئه‌وه‌ی
به‌ره‌مه‌که‌ی بگـرـته‌ باوه‌ش.

▪ به‌ره‌و تـکـدانـی سیستمه‌که:

ئه‌م دـخـه بـ کـمه‌گه‌کانـی وه‌ك ئـمه، زـر به‌ است ده‌گه‌ـت،
بـیه له‌استـیدا (پـرسه‌ی زه‌واج) له‌ نموونه‌ی کـمه‌گه‌ی وه‌ك
ئه‌وه‌ی ئـمه، تا سه‌ر ئـسقان له‌ دـخـکی پـ مه‌ترسـیدایه، ئه‌مه
له‌کاتـكـدایه، که زـربه‌ی مـ/ کـچ/ ژنی کورد، هـشتا به
ته‌واوه‌تیـی خـی نه‌ناسیوه و ئه‌و ئاماده‌ییه‌شی تـدا نییه
بـئه‌وه‌ی خـی بناسـته‌وه، هه‌ربـیه له‌ره‌شه‌وه ده‌بینـ ژنانـی
کورد له‌ قه‌یرانی گه‌وره‌دان. هه‌بـته‌ له‌پاـ ئه‌مه‌شدا پیاوانـك
ئه‌م جـره ژنانه‌ ده‌بن به‌ هاوسه‌ر و هاوده‌میان، که هـی له‌ بـی
ناکه‌وه.

▪ وه‌همی حه‌وا:

له‌ (حه‌وا)وه، ئه‌م غه‌ریزه‌ی دایکایه‌تییه بـ ناو
سایکـلـجـیه‌تی ژن شـشـ بووه‌ته‌وه، به‌ هه‌زاران ساـی
سه‌رکوته‌کاری و به‌کـیله‌کردنـیشان، ئه‌وه‌یان لا سه‌لماوه، که
بوونی ئه‌وان ته‌نـ له‌پـناوی ئه‌و غه‌ریزه‌یه‌دایه و هیچـی تر..!
مه‌ترسی گه‌وره‌یش له‌وـوه سه‌ریه‌هـداوه، که ژماره‌یه‌کی که‌می
ژنان، ده‌رك به‌و دـخـه ده‌که‌ن، که هه‌تا کچن پـپـن، هه‌ر که
بوون به‌ ژن، ئیتر به‌تاـ ده‌بنه‌وه له‌ هموو شتـكـکی ناوازه،

تهنها شتاك بـيان بمـنـتـهـوه و هـيـانـبـت، مندائـهـكانـيان و شتاكـه، كه پـيـ دهـگوتـرت: داـيـكـايـهـتـيـ.
ژن، له سهـدهـي بيست و يهـكـدا، دهـبـ بير له ئازاديـي خـي بـكا تهـوه.

▪ هـهـواـشا نـدـنـهـوهـي سـيـسـتـمـهـكه:

لـهـم بـوانـگـهـوه، مـن بـه هـمـوـو شـهـوهـيـهـك (پـرـسـسـي زهـواـج) م پـي شتاكـي قهـشمـهـرجاـانـهـيـه و پـيـويـسـته گـهـنـجـي كـورد، بـه كـهـمـاك عهـقـهـوه بـچـته نـو ئـم پـرـسـسـه هـهـخـهـتـنـهـرهـوه، دهـنا پـاش نـ مانـگ و نـ نـ، نه كـچـهـكه ئـو ياـخيـه جوانـهـي جارـان دهـمـنـتـهـوه و نه كوـهـكهـش دهـزانـت چـن لهـو دـخـه خـي قـورـتـار بـكات، چـونـكه ئـهـگـر كـهـمـاك ئـهـخـلاـقيـانـه بـير بـكهـيـنـهـوه، ئـهـوكـات تـ دهـگـهـيـن: تـازـه ئـمـه له دوو كـهـسـي گـاـتـهـچـيـهـوه، بوـويـن بـه سـ، كه كـهـسـاك لهـم سـيـه، قـورـباـنـيـي اسـتـهـقـيـنـهـيـه.

▪ بوون-به- داـيـك له دهـرهـوهـي گـاـتـهـجاـيـي:

بوون- به داـيـك له دهـرهـوهـي پـرـسـسـي گـاـتـهـجاـانـهـي زهـواـجهـوه، ئـهـزـمـوـونـاكـي تهـواـو جـياـواـزه، وهـك له بوون- به- داـيـك له چـوارـچـهـوهـي هـهـمان پـرـسـسـدا، چـونـكه كـچـي بـه - ژن- بووي دهـرهـوهـي زهـواـج، هـهـر له سهـرهـتاوه هـيـچ عهـقـدـاكـي شهـريـعهـتي و ئـهـخـلاـقي و ئـم شـتـانـه بـه كوـهـكهـوه پـاـبـهـنـدي نـاكـات، بـيـه نه له سهـرهـتاوه و نه له كـتـايـي پـهـيـوهـنـديـهـكهـيـدا (پـهـيـوهـنـديـي كـچ بـه كوـهـهـوه) هـيـچ ئـهـخـلاـقـاك و هـيـچ شهـريـعهـتـاك ئـاـمـاـدهـيـان نـيـه، تا دواتر له كـاتـي ياـخيـبوون و له دهـمـي بوون-به- داـيـكـدا هـهـسـت بـه تـكـشـكان و دـانـان لهـلـايـهـن مـرـدهـوه بـگـات بـه ئـهـوجـي خـي.

▪ داواي لـبووردن:

مـن دهـبـ داواي لـبووردنـاكـي گـهـوره له خـانـمـي خـم (بهـيـان عهـبدوـاك) بـكهـم، كه ئـهـگـر هـهـسـت بهـوه دهـكـات، مـن بـه هـيـي گـاـتـهـجاـانـتيـي سـيـسـتـمـاكـي وهـك زهـواـجهـوه فـمـم لـ كـردووه، بـه اسـتـي درهـنگ لهـو دـخـه تـگـهـيـشتووم، دهـنا هـهـر له سهـرهـتاوه هـهـيـ لهـم شـهـوهـيـهـم بهـرـانـبـهـر به مـرـفـاك نهـدهـكـرد، كه هـمـوـو ئازاديـهـكـي خـي لهـپـناـو غـهـريـزهـيـهـكـي خـيـدا، تهـسـلـيـمـي مـن بـكات.

ئای میرنشینی سـران له سهردهمی پاشای گهوره ... یاسین برایم

له مـژووی کوردستاندا، له سهر خاکی کوردان، چه ندین میرنشینی کوردی بهرچاو دهکەون، هه ندـکیان بـ چه ندین سهده، دهسهـاتی ئهـو میرنشینانهیان هه بووه و جـپه نهیان دیاربوو و کورسی دهسهـاتی خـبهـوه بردنیا به دهسته وه بووه، جاروباریش ههـوـی فراوانکردن و دهسته سهرداگرتنی سنووری یه کتریان داوه. میرنشینهکان پهلاماری میرنشینی دـاوسـای داوه و شهـ و ماـوـرانی زـریان چهشتوو و خوـنی یه کتریان ژاندوو. ئهـو ململانـیه زـر جار به قازانجی دوژمن و ناحهزان تهـواو بووه و ئهوانیش دهستیان خستـته نـو کارو باری میرنشینهکانیان.

میرنشینی سـران، یه کـك لهـو میرنشینه ناسراو و گهوره و دهسهـاتدارانه بووه، به تایبهتی بـ سهردهمی زـیـنی پاشای گهوره، که تهختی ئیمپـراتـیه تی عوسمانیی و ئـرانی هـناوه ته لهرزین. توانی ئهـو میرنشینه فراوانتر بکات و خاکـکی زـر بخاته ژـر دهستی خـی. له نـو بردنی ناحهز و دوژمنهکانی و بنیاتنان و ئاوه دانکردنهـوی قهـا و کـشـک دروستکردنی قهـا و قونگره و پردی نوـ و سوپایهکی تـکمـه و شارهزا و بوـر و دامهزاندنی کارگهی چهک و تهقه مهنی و لـدانی دراو و جاـدانی سهربهـخی و دروستکردنی چه ندین لیژنه بـ بهـوه بردنی ئیش و کاری خهـك و بازای و سوپا و کاروباری سهربازی. گرنگی دان به زانست خوـندن و مزگهوت و زانا و شنبیران و بهرقرارکردنی ئاسایش و ئارامی له ژـر قهـمهـوهی خـی. ئهـمهـش ژـر بهـژ دهسهـاتی فراوانتر بوو، تا توانی جاـدانی سهربهـخی لـبدات... (1)

ئهم فراوانبوون و بهرهـوپـشوهـچوونه، وای له دوژمنانی کورد کرد، بهشـوهیهکی بهرنامه و پیلاندارـژراو بکهونه خـئامادهکردن، به کردار ههـموو ههـوـی خـیان خسته گهر بـ لاوازکردن و لهـنـو بردنی ئهم میرنشینه.

(جهمال نه بهز)، مـژوونووسی گهـورهی کورد، دهـربارهی پاشای گهـوره و فراوانکردنی سنوور و کـخستنی و پـشخستنی سوپا و دابینکردنی پـداوایستیهکان و دروستکردنی چهک و تـپ و گرنگیدان به سهـرجهـم بوارهکانی تر. شارهزایی و دنیا بینی ئهـو میره، لهـو سهردهمه، له

نیمچه دهو هتیکى کوردی دهچوو، تا ئه و ئه ژه ی له لایه ن عوسمانیه کان له ناو چوو.

(2) پشکەوتنى میرنشینی سەران، له رووی هەز و سوپا و چەك و تەقەمەنى و كەخستن و دابەشکردنى بە شەوهیەكى رەك و پەك ولەها توو، كه له بەرامبەر دوژمن بچەنگن و بەرگری له خاك و میرنشینه كه بكن. ئەمە وای له سەركردهیهكى گهورهی وهك بەدرخان پاشا بكات، سوود لهم ئەزموونه وهربگرێت بـ بههزی میرنشینهكهی خێ. (بەدرخان بهگ چاوی له میر محەمەد كرد و بریاریدا سوود له سامانی كوردستان ببینێ و كارگهی چەك دروست كردن دامەزرێنێ. وهستا و شارەزایانی هەنایه جزیره و به یارمهتی ئەوان دوو كارگهی دروستكرد: كارگهیەكى بارووت و كارگهیەكى چەك دروستكردن...) (3)

ئەمەش بـ ئەم باسه، ئا و له لایه نەكى ئه و بواره ددهینهوه، ئەویش بوونی ئا ئای فەرمیه لهو میرنشینه. بەداخه وه زار له مژووناسان و ئەوانه ی لێكێینهوه یان له سەر میرنشینی سەران و پاشای گهوره كردوو، ئەمەیان فرامەش كردوو، یان زانیاریان لهسەر نه بووه. له كاتێكدا، ئاش هیچی كه متر نه بووه له لایه كانی تر و بـ ئه و سەرده مه و وهك یه كه م كه سیش له نـو میرنشینه كورده كان، خاوه ن ئا ئای خێ بـت. ئازادانه و سەربه زانه ، بهزی بكاته وه و میرنشینه كه و سوپایه كه ی پـ بناسرته وه. به پشت بهستن به چەندین به گـ و سەرچاوه، له بوونی ئا و كاتی هەدان و شەواز و تا هـنگی ئا یه كه، تیشکی دهخه یه سهرو وونده كه یه وه.

دهرباره ی هه بوونی ئا ئای میرنشینی سەران، (ئەناس نه ورزی) له لێكێینه وه یه كی وردی پـ زانیاری لهسەر چـ نه تی سه ره هـدانی ئا ئای كوردی له كـن و تاسه رده می ئـستا، ئاماژه به هه بوونی ئا ئای پاشای گهوره دهكات و دهـت: "میرنشینی بـتان و میرنشینی سەران، دووان له میرنشینه به هـز و ناسراوه كانی مژووی كوردستانن كه شوێنگه ی دیرێکی و جوگرافیای كه وتـته ناو ئینسكلـپیدیا و ئەتله سه كـ نه كانی جیهانه وه. میرنشینی سەران بوو كه پایته خته كه ی واندربوو، له سەرده می پاشای گهوره خاوه ن ئا یه كی تایبەت به خـی بوو، كه له دوو ره نگی هـش و سپی پـكهاتوو، هـنگی هـش له بهشی سه ره وه ی و هـنگی سپی له خواره وه ی ئا كە ی هـكه وتبوو..." (4)

ئەم ئا هـكردنه، بـ سەرده می پاشای گهوره ده گەرته وه، پـشتر دیار نه بووه یان ئـمه زانیاریمان له به رده ست دا نیه. واته هـكردن و پهیدا كردنه كه بـ سەرده می زـرینی ئه و میره ده گەرته وه. له سەرچاوه یه كی عه ره بی كه زیاتر گرنگی به (ئا و مژوو)ی كـن و به تایبەتی هـز و نه ته وه و واته عه ره بیه كان ده دات، تیشك ده خاته

سەر ئاڭاي پاشای گه‌وره. به‌م شۆه‌یه‌ له‌ ژێر ئاڭاکه‌ی نووسیوو (ئه‌و کاته‌ی که‌ ه‌ژێری سێران که‌ ه‌ژێکی کوردیه‌ و گه‌شه‌ی کرد له‌ سه‌ده‌ی شازده‌هه‌م له‌ باشوور، که‌ واندز پایته‌خته‌که‌ی بووه‌ له‌ هه‌رێمی کوردستان به‌ به‌رده‌وامی تا ساڵی (1838) که‌ شکستی ه‌نا له‌ سەر ده‌ستی عوسمانیه‌کان. یه‌که‌م ئاڭای کوردی به‌ شۆه‌یه‌کی فه‌رمی به‌رزکرایه‌وه‌ له‌ نێوان ساڵانی (1816_1835) ره‌ش و سپی بووه‌، ڤه‌نگی ڤه‌ش نیشانه‌ی ده‌سه‌لاتیه‌ واته‌ ده‌سته‌لاتداری و ڤه‌نگی سپیش نیشانه‌ی (پاکی و ئاشتییه‌). (5)

ئه‌گه‌ر په‌نجه‌ بخه‌ینه‌ سەر ئه‌م دوو ڤه‌نگه‌، ئاڭای ڤه‌ش: (پرسیه‌ و خه‌مباری و مه‌رگ و نه‌مری) و ڤه‌نگی سپیش: (ئاشتی و ئارامی و خ‌شگوزه‌رانی و ئاگره‌ست). ڤه‌نگه‌ ڤه‌نگه‌کان له‌ نێو ه‌ژ و گه‌ل و نه‌ته‌وه‌کان مانا و شۆوازی تر گوزارشتی لێ بکێت. ده‌رباره‌ی هه‌بونی ئاڭا و ڤه‌نگی ئه‌م ئاڭایه‌، (زرا‌ر مه‌مه‌د)، هونه‌رمه‌نده‌کی به‌ ئه‌زموون و شاره‌زایه‌کی م‌ژووی هونه‌ره‌ له‌ واندز و م‌ژووی پاشای گه‌وره‌ و شاری واندز، به‌م شۆه‌یه‌ ئه‌م زانیاریه‌ی پشت ڤاستکرده‌وه‌. ”منیش ئه‌وه‌ی بیستوووه‌ و ئه‌وه‌ی خو‌ندوووه‌ ته‌وه‌ له‌ سەر م‌ژووی میرنشینی سێران، ئاڭای هه‌بووه‌، (ڤه‌ش و سپی*). به‌ ڤام نازانم ب‌چی ئه‌و ڤه‌نگه‌ی به‌کاره‌ ڤه‌ناوه‌! پاشای گه‌وره‌ به‌ بیروباوه‌ ڤی ئیسلام و شه‌ریعه‌ت و خ‌ی زێر شاره‌زای ئه‌و بواره‌ بووه‌، هه‌چ گومانیش تێدا نییه‌، ئه‌گه‌ر ئاڭایه‌که‌ هه‌بوو ب‌ت، ئه‌وا له‌ کاتی شه‌ ڤ کاروباری سه‌ربازی و ک‌شک و قه‌لاتی خ‌ی هه‌کردوووه‌. عه‌باسیه‌کانیش ئاڭای ڤه‌شیان هه‌بوو. ده‌کێت له‌ سەر ه‌کاری ڤه‌نگه‌کان، ل‌ک‌ڤینه‌وه‌ی وردی ب‌ بکێت. زێر زانیاری شاراوه‌ش له‌ سەر ئه‌و میرنشینه‌ هه‌یه‌، ب‌ م‌ژوو بخر‌نه‌ ڤوو”(6)

هه‌بوونی ئاڭا و به‌م جووته‌ ڤه‌نگه‌، پرسیاری زێر له‌ خ‌ هه‌ده‌گرت. (یوسف ن‌روه‌یی) له‌ ل‌ک‌ڤینه‌ ڤه‌نگی زانستایانه‌ له‌ سەر م‌ژووی ئاڭا له‌ ک‌ن و ئه‌وجا کوردستان، ت‌بینی‌کی جوان و سه‌رنج‌اک‌شی خست‌ته‌ به‌رچاو. که‌ ب‌چی پاشای گه‌وره‌ په‌نای ب‌ ئه‌م دوو ڤه‌نگه‌ بردوووه‌؟! که‌ سروشتی ده‌قه‌ره‌که‌ و ئاڭای کوردی و ب‌گه‌ر هه‌یه‌کانیش، ئه‌م ڤه‌نگانه‌ی به‌خ‌یه‌وه‌ نه‌بینیوه‌. (ئاڭای میرمه‌مه‌دی مه‌زن به‌ ڤه‌نگی ڤه‌ش و سپی بوو. ڤه‌نگی ئاڭای میرنشینی سێران به‌ده‌ربوو له‌ ڤه‌نگی سروشت. له‌ سەر ئاڭای کوردی که‌ به‌رده‌وام ڤه‌نگه‌کانی (سوور، که‌سک، زه‌رد) ده‌بیندرت. ده‌توانین ب‌ ڤین تاکه‌ ئاڭای کوردانه‌ که‌ یه‌ک له‌ ره‌نگی کوردانی له‌ ناو دا نییه‌، ئه‌مه‌ش ڤویستی به‌ ل‌ک‌ڤینه‌وه‌ی زیاتر هه‌یه‌...)(7)

هه‌بوونی ئه‌م دوو ڤه‌نگه‌، باگراوه‌ند‌کی ئایینی وه‌رگرتوووه‌، وه‌ک له‌ زێر کار و کرده‌وه‌کانی میر، ڤه‌نگدانه‌وه‌ی ئایینی ئیسلامی ڤه‌ دیاره‌

سەلمان دوو، کە ماف دەسەندر و ئازادی و سەربەخەش، قوربانی دەوڵەت، لەم پەناوەش سەربەرزانه ژیاوه و ئاڵاڵە کە لە بەرامبەر ناخەزانی کورد شەکاوه تەوه.

(هەبوونی هەمایەك بە بوونی ئاڵای فەرمی تایبەت بە میرنشینه کە سەرانی، ئەویش بە بەهێزێکی ئێوهی کە جەنگاوه رەکانی سوپای میری گەوره، جێرێک لە کەو و مەزەریان هەبووه، چمکێکی بەهێزێکی ئاستی جەنگاوه رەکەدا شەڕدەبەوه، نیوهی سەرهوهی کەواوه کە هەنگی هەش و نیوهی خوارهوهی سپی بوو. دیاره ئەمەش ئاماژەیه: کە میرنشینی سەرانی لە سەردەستی میر محەمەد دا ئاڵای تایبەت بە خەڵکی هەبووه، ئەویش بە هەنگی هەش بە نیوهی بەشی سەرهوه و هەنگی سپیش بە نیوهی بەشی خوارهوهی ئاڵاکە و ئەم ئاڵاڵەش لە ئێژێ جێدانی سەربەخەشی، واتە ساڵی (1830ز) بەرزکراوه تەوه). (9)

لە ئەنجامی ئەم لێکۆڵینەوهیە، ئەوهمان بە روون بەیەوه، کە میرنشینی سەرانی خاوهن ئاڵای خەڵکی بووه، بە یەکەم جاریش لە سەردەمی حوکمیانی پاشای گەوره و لە جێدانی سەربەخەشی بەرزکردە تەوه، هەنگی هەش و سپی بووه. لە سەر باڵەخانە و قەڵات و جل و بەرگ و لەکاتی ستاندنی باج و سەرانه لە لایەن کاربەدەستانی میری بەکارهاتوو. ئەمەش نیشانهی دونیابینی و ئاگایی و زیرەکی و شارەزایی پاشای گەورهمان بە دەردەکەوتەت لە بەهێزێکی سەردەمی. بوونی ئاڵاڵەش وەك ناسنامەی نەتەوهیی و بوونی دەوڵەتی نیشان داوه و بە پێرێز و گەورهی سەیرکردوو.

سەرچاوهکان:

1. حوسێن حوزنی موکریان، (مەژووی میرانی سەرانی)، چاپخانهی کوردستان، چاپی دووهم، 1962.
2. د. جەمال نەبەز، (الامیر الکردی _ میر محمد الرواندوزی)، وەرگێڕانی لە ئەمانیەوه: فەخری سیلاحشور.
3. د. جەلیلی جەلیل، (کوردەکانی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی)، وەرگێڕانی لە رووسیەوه، د. کاوس قەفتان، بەغداد، 1987، ل215.
4. ئێناس نەورۆزی، ئاڵای کوردستان چۆن دروستبوو؟، کورد پیدیا، 2012 / 2 / 2.
5. علم اماره سوران، اعلام و تاریخ،، flags and history،

8/11/2018

▪ وڵاتانی عەرەبی وەکو (ئوردەن، سوریا، عێراق، ئیمارات، کوێت، فەلەستین، یەمەن، میسر، سودان... هتد.) هەردوو ڤه‌نگی (سپی و ڤه‌ش) له‌ نڤو ئاڤاکیان ڤه‌نگیان داوه‌ته‌وه‌.

1. زرار محەمد مستەفا، مام‌ستا و هونەرمانەند، 1937، ڤواندز، 2/2/2012 ڤواندز.

2. یوسف سه‌بری نڤروه‌یی، (ئاڤای ڤوردستان ڤه‌کولینه‌کا دیرڤکی لسه‌ر ئالا د مڤژوو یا ڤوردستان ڤا)، ڤاڤخانا ره‌وشه‌نبیری، هه‌ڤلەر، 2012، ل58.

3. جه‌واد ساڤح نه‌ورز، 1957، ڤواندز، 2018 /4/6 ڤانیه‌.

4. جه‌واد ساڤح نه‌ورز، (وه‌ستا ڤه‌جەب... چه‌کساری بلیمه‌ت)، ڤاڤخانه‌ی هیڤی، ڤاڤی یه‌که‌م، 2018، ل246_247.

تڤبینی: له‌ هه‌فته‌نامه‌ی (زاری کرمانجی)، ژماره‌ (621) له‌ ڤڤژی 16/12/2019 بڤاوکراوه‌ته‌وه‌.

یه‌کڤتیی و ڤارتیی... سه‌رڤاوه‌ی ره‌شبینییه‌کانی ئەدیبا ن... له‌ تیف بڤوار

سروشتی مرڤڤ به‌ جڤرڤکه‌ حەز له‌ ژیان ده‌کات، هه‌رچه‌نده‌ وه‌ک ڤڤویست هیواکانی نه‌هاتبڤتنه‌ دی به‌ام کاتڤک بڤ وڤنه‌ مه‌ترسییه‌ک به‌ لایدا تڤپه‌بڤت یان ده‌نگڤکی گه‌وره‌ ببیستڤت به‌ شڤوه‌یه‌کی لائیرادی راده‌چڤه‌کڤ و به‌ جڤرڤک له‌ جڤره‌کان خڤی گرمڤڤه‌ ده‌کات یان خڤی لاده‌دا، ئەم غه‌ریزه‌یه‌ش نه‌ک به‌س له‌ مرڤڤ به‌کۆ له‌ زینده‌وه‌رو گیانه‌وه‌ره‌کانی تریشدا هه‌یه‌، گه‌ر له‌ بیرتان ما بڤت هه‌ندڤکجار له‌ ته‌مه‌نی منداڤیشدا وه‌ک شڤخیکردنڤک به‌یه‌کترمان ده‌گوت ده‌ست به‌ره‌و رووی ده‌موچاوت به‌رز ده‌که‌مه‌وه‌ گه‌ر ئازای ڤاو مه‌تروکڤنه‌، ئەمه‌ کاردانه‌وه‌یه‌کی سروشتی و فه‌سله‌جی ڤڤکهاته‌ی بوونی مرڤڤه‌، به‌ام ناکرڤت بڤڤڤین مرڤڤ له‌ ژیانیدا نیگه‌ران نا بڤت و خه‌مبار نا بڤت، به‌کۆ ژیان به‌ هه‌ردوو دیوه‌که‌یدا ته‌واوکاری یه‌ک مانای راسته‌قینه‌ی واقعی ژینه‌، به‌ام گه‌ر قسه‌ له‌سه‌ر (خه‌مڤکی) و باره‌ نا ئاساییه‌که‌ی

خه مباری بکه یین ئەوا ئەمە دەستنیشانکردنی حا ئەتەکی نەخشی دەروونییه که له ئاکامی زەر هەکاری جەراوجاری ناوهکی و دەرەکییهوه دروست دەبێت که لەم گوتارەدا جەلی نابێتەوه باسی بکه یین و کرێکی مەسەلەکی ئێمەش ئەوه نییه.

خە ئەمە راستە که مردن ئەسڵە لە ژیا نی مرێ قدا نەك ژیا ن چونکە ژیا ن زەر خەرا دەبێتەوهو هەر وهك خەون و خەیا لێک وایه له سەرجه میدا، ههیه نەك ناگاته ته مەنی پیری بهێکو له ته مەنێکی زەر لاویدا یان له مندا لیدا دەمرێت، به زمانی دنیا یی ئێمە ئەمە به خەسارەت و لە دەستدانێکی گەوره داده نێین به نام ئایا که سه کهش هەر وایه و دخی لهو ناله باریه دایه که ئێمە بهو شێوه یه شینی بێ ده که یین، به لێ ژیا نی (گیان) بێ انەوه ی بێ نییه و ناشزانین له کوێ وه هاتوو، ئەمە نهێنییه که زانست تا ئێستا به تهواوی پهی پێ نه بردوو وه رهنگه له توانای ههزمکردنی تێگهشتنی ئێمە مرێ قدا نه بێت لهم دخی ئێستادا، نەك له بهر ئەوه ی بوونی نییه، بهێکو له بهر سنووردراوی توانا و لێکدانه وه و پهی پێ بردنی لاوازی ئێمە وهك مرێق لهم گەردوونه فراوان و پێ نهێنییه دا که پێه له ههسارهو ئەستێرهو کێمە هەخەری ترو بوونه وهرانی جەراوجاری دی.

به نام ئەوه ی لێره دا باسی لێوه ده که یین دیارده ی ره شینی ئەدی و شاعیر و نووسه رانی کورده و گەر به وردی سه رنجی نووسین و به ره مه کانی زه ریا ن بده یین ده بینین نەك ئەو جەره له نووسین هێچ دا هەنانێکی ئەده بی تیا نییه بهێکو دژی پره نسیپه کانی مرێقایه تی ده وه ستێته وه که جو لاندنی ههستی خوێنه ره تا بیر له خێکوشتن بکاته وه، جا ده کرێت لێره دا بپرسین ئایا چ جیاوازییه ك ههیه له نێوان کوشتنی که سێك و کوشتنی خودا، ئایا ههردووکیان هەر تاوانی کوشتن نیین؟ ئەگەر بێ نموونه ئەو نووسه رانه ش خێیا ن به شوێنکه وته ی ههزو فه لسه فه ی وجودی دا بنێن ئەوا کاتێک مێژووی ژیا نی (ئەلبێر کامێ) ده خوێننه وه و ده بینین خێی نه کوشت، بهێکو له 4/1/1960 دا به کاره ساتی ئوتومبێل له ته مەنی 46 سا لیدا له نزیك گوندی (فیلیبلیفن) کێچی دوا یی کرد.

ئەگەر له وێلانێکی وهك فینلاند لێزه ی خێکوشتن زەر بێت رهنگه باری پتر به وه راقه بکرێت که نه بوونی تیشکی خێری پێویست داده نرێت به سەرچاوه کی کاریگەر به تووش بوون به خەمێکی، یان له هه ندێک وێلاتی سه رمایه داریدا به هێی بێشایی گیانی لێکبدرێته وه، به نام ئەی ئایا ئەو پرسیاره مان کردوو هێی ته شه نه کردنی ئەم دیارده یه و به کاره نانێ له لایه ن زەر له ئەدی و شاعیرانی کورده وه به تایبه تی

(نهو هی نو) ی نووسهران ده بـت هـکـه ی چی بـت؟ ئو نهو هی که چاویان کردووو تهو هه ر ئم دهسه ات هیان بینوه، یان له خودی ئو زه مه نی دهسه لاتهدا له دایک بوون.. ئایا هـکـه ی نهزانینه؟ یان چاولـکه ری؟ یاخود نهـخـر هه ر له واقیعدا زه مینه ی ئو رهشبینیه له ئارادایه و هـکـارـکـی زـر کار یگه ره بـ هـیو ابوون و بن بهستبوونی هزی ژیان لای مرـقـه کان و ئاواتخواستن به مردن و تاووتوـ کردنی ئم بابه ته له نووسینه کانیا ندا، له و بـوا یه دام مرـقـی داهـنـر بیر له م خـا هـ ناکا تهو و چونکه زـر یان ماوه بـ نهو هی پـیا نه بیبه خشن و داهـنـانی تـدا بکه نهو و، کهواته وهختی زیاتریان پـویسته بـ ژیانکردن نهـک کـتایی پـهـنـانی ژیانان له لایه ن خـیا نهو و به دهستی خـیا ن!.

راسته من له گهـ نهو و دام بهـشـک لهوانه ی ئم بابه ته باـ دهـکـشـت به سهر نووسینه کانیا ندا هـکـاره که ی چاولـکه رییه، ئیتر کارمان بهو و نییه له ژیا نی رـژانه یاندا ئاوهان یان نا، بهـشـکی تریشیان سه رچاوه که ی نهزانین و جه هله چونکه ئـستا زـر به ی شته کان بوونه ته رووکهش و نهوانه ی تـگـهـشتوو بوون و نووسه ری باش بوون بهـشـکیان کـچی دوا ییان کرد و کهس نییه شوـنـیان پـ بکاتهو و، له ولاشه و ه گه ر دیقه ت له واقعی ژیا نی تاکه کانی کورد بدهین له کوردستانی باشوور ده بینین هیچ فهزایه کی ژیانکردنی سروشتی بـ مرـقـه کان فهراهم نهـنـراوه و بهـکو ستم و نه بوونی یاسا و یزنه گرتن له بوون و مافه کانی تاـک له لایه ن دهسه ات ه و له ماوه ی 29 ساـی حوکمی مافیا یاندا بووه ته دیارده یه کی ئاسایی رـژانه و خـهـک راهاتوون له سهر ئو حوکمه قهره قوشیه سه رمایه داری و بازرگانیه ی به ناوی سیاسه تهو و جـبهـجـی ده کهن و به زـر خـیا ن سه پاندوو به سهر سنگی میلله تدا، بهـمـام کا تـک تاکی کوردی باشوور دهـچـته بچوو کترین گوندی وـا تانی دراوسـ ده بینـت له وـ 24 سه عات ئا و و کاره با و غازو خزمه تگوزاریـ گـاوبان و ته له فـن فهراهم کراوه، له ولاشه و ه کارمه ندانی فه رمانگه کان هه موو مانگـک له کاتی خـیدا موچه وهرده گرن و بهـهـیه وه سه قامگیری بازا و گوزه رانی خـهـک و یاسا دـته دی هه رچه نده گه مارـی ئا بووریش له سهریان جـبهـجـکراوه، که چی لای خـما ن دوو حیزبی دهسه ات ماوه ی 6 ساـه مه سه له ی قهیرانی داراییان قـسته و وه دهستیان له بینی میلله ت گیرکردوه، زـرینه ی ئو خـهـکـهش رازی بووه به و واقیعه ناله باره، ببینن چ سوکایه تییهـک به تاکی کورد ده کهن؛ ناوچه ی وا هه یه چهنـد سه د مه ترـک له دووریانه و ه نهوتی ژـرخاکی باوبا پیرانیان دهردهـنـرت و رهوانه ی بازا هـکا نی جیهان دهـکـرت و هه ر بهرمیلـک به 60 دـلار ده فرـشـت، که چی هاوـاتی

داماوی بـ موچهو بـکار ده بـت له بازارای شاره‌کەیی خـیدا به 120 دـلار بـیکـت! که‌چی مه‌سئوله حیزبیه‌کان ئاماده‌ن خانوویه‌ک له ولاته یه‌گرتوو‌ه‌کانی ئه‌مریکا بـ ئه‌ندام‌کی پله 2ی خـزانه‌کیان به 40 ملـن دـلار بـکن، هه‌رچه‌نده ئه‌و خانوو‌ه چـیش بـت و که‌سی تیا ناژی بـمان هه‌یه بـرسین به پارهی کـ کـدرا! ئه‌م نموونانه‌و هه‌موو نموونه هاوشـوه‌کانی ئه‌م حوکمه عه‌شایه‌رییه وای له زـربهی نووسه‌رانی کورد کردوو‌ه -وه‌کو تاکـک له‌و کـمه‌گایه‌داو قوربانیه‌کی ئه‌و زوـمه- هـیج هیوایه‌کیان به گـانکاری و پـشک‌ه‌وتن و رزگاربوون نه‌بـت، ئه‌مه‌ش گه‌وره‌ترین هـیه بـ ره‌شبینی نووسه‌رانی کورد، له لایه‌کی تریشه‌وه ئه‌و به‌شهی له‌خه‌ک که ئاستی تـگه‌شتنی لاوازه ره‌نگه مـش میوانی نه‌بـت، ئه‌وانه‌ش که قه‌مه به‌دهستن به‌شـکی باشیان به هـی موچهو مه‌سـه‌حه‌ته‌کیان له‌گه‌ ئه‌و 2 خـه‌دا قـوقه‌پیان لـکردوو‌ه له هه‌ندـک حـه‌تدا ده‌بنه مقاش و بگره چه‌په‌رـکی به‌دره‌فتاری ئه‌و ده‌سه‌اته مافیایه بـ پاکتاوکردنی هزرمه‌ندان و چالاکوانان و خاوه‌نانی بیری جیاواز به قـزه‌ونتین و سادیترین شـوهی پاکتاوکردن.

ئه‌وهی له کوردستانی باشوور له بـ یاسایی و که‌ربازایـی ده‌گوزه‌رـت ئه‌وا له هـیج شوـنـکی دواکه‌وتووی دنیا‌دا ناگوزه‌رـت، به‌م به‌داخه‌وه ره‌نگه ئه‌وه بـت پایه‌و حه‌قمان له ئه‌نجامی ئه‌و هه‌موو زوـم و زـرو فـ و قوـبـین و چاـانه‌ی بـیه‌کتری هه‌ده‌که‌نین و ملی یه‌کتری ده‌شکـنین.

ئیتـر هه‌ر ئه‌مه‌ش هـکارـکه‌ و له‌شاعیرـکی ئه‌و دـخه بکات که هـنده‌ی چاوی کردوو‌ه ته‌وه هه‌ر ئه‌و ده‌موچاوانه‌ی سه‌رکۆرسی بینیه‌و تا‌اوی ئه‌زموونی سه‌قه‌تی ئه‌و ده‌سه‌لاته‌ی چه‌شتوو‌ه که قه‌سیده‌یه‌کی مه‌رگئامـزی و بنووسـت هـیج جـگه‌ی لـکدانه‌وه‌ی تیا نه‌بـته‌وه جگه له‌و راقه‌یه‌ی له‌سه‌ره‌وه پـماندا، سـ پارچه‌ی ئه‌و شیعـره‌مان وه‌رگرت له‌سه‌ره‌تاو له ناوه‌است و له کـتاییدا که هه‌رسـکیان ئاماژه‌ی ئه‌و حه‌قیقه‌ته تا‌ه‌مان بـ ده‌که‌ن بـ ئه‌وه‌ی خوـنه‌رـک یان نووسه‌رـک هه‌ستا بـت به شیکردنه‌وه‌و لـدوان له‌سه‌ر ئه‌و هه‌سته چـه‌ی خـکوشتن که له‌م شیعـره‌دایه و چ هـکارـک له پشته‌وه‌یه‌تی:

1- خـت بـ کوشتنی سه‌ری بـندم ئه‌زیه‌ت مه‌ده
هـیج که‌سـک به‌مردنی منه‌وه سه‌رقا مه‌که

2- من پیاوـکی ترسنـک نیم!

غیره‌تی ئه‌وه‌م هه‌یه:

گولـه‌یه‌ک له دـمدا بچه‌قـنم

تا چرایی خوځن دهر بکات

.

3- گوللې ځم،

یه کسانه به مهرگی ځم!

ته نانت ټو شیعو ټده بیاته ی تاوتوئی ټو مه سه لې ځ کوشتنه
ده کهن زږ راشکاوانه قوربانی ددهن به باره کانی ئیستاتیکا و لایه نه
هونه ریه کانی رشته ټده بییه کانیان له پښاوی گه یاندنی ځا
مه به ستدا، چونکه ټو مه به سته ده بټ روون بټ و هه موو خوځ نهران
للی ټ بگهن، و ابزانم پښو یست به هڅ نانه وې نموونه ی زږ ناکات؛
ټوه نده به سه و ټ نه یه کی تر به ټ نینه وه و ببینن که چن شاعیر
راسته و ځ جری مردن بڅ خوځ نهران دیاری ده کات که ده بټ ځ یان
بکوژن تا له دایک ببن، ځ گهر ټو وشې مردنی به کار به ټ نایه له
جیگای ځ کوشتندا ټوا زږ مانا که به رفراوانتر و گشتگیر تر و ره نکه
راستیریش دهر بچو وایه کات ټک له قه سیده ی (پښو یسته ځ ټ بکوژیت) دا
ده ټ ټ:

بڅ ټوه ی له دایک بیت...

ټوانه ی ځ یان نه کوشتووه هڅ شتا له دایک نه بوون...

با به پرسیار کی ویزدانی کی ټایی بهم نووسینه به ټ نین و ئاراسته ی
هه مووانی بکه ین که گهر خوځ نده واری ماندووی دهستی چه وساندنه وه
جږ راو جږ ره کانی ده سه ټا ټ کی ځ ټ کی و فاشیل و دوا که و تووی ئاوها،
به ره هم ټ کی له م جږ ره له کڅ مه گایه کی بڅ سه روبه رده ا بخوځ نڅ ته وه له
ئا کامدا چی لڅ سه وز ده بټ؟!

ټم شڅو گډ را نی قږ ر جږ کان
د ټ ټ ټ ټ و ټ ... سډا جږ ود ټ

گوځم بڅ بگرځ

من هاوار ئڅ کڅم

دښنگي گيتار کوم
دښنا ښځه
دښنگي قهر رجځک
لښم شوو شار دښخو ښځه
لښسږ قاچک کا نم
نښستږر کا ني بښ دښژمږم
تا دښت
تاريکي شو
"مانگ"

دښخاتښ دښي منډو
شو ښځه واري برين و
نازاري شکان
بښسږ دښمډو دښردښخات
نښمشو "ستښليښس"
گږ رانيم لښگښښ دښچرښ
دښنگي غښمگين
نښم شوو شار دښخو ښځه
هښندښ کات
بیرم بښ نښو نښچښ
کښ کښسځک نا يښوښت
لښم شارښ بخښو
نا يښوښت خښشوښيستي بکا
نا يښوښت شوو لښگښښ پياوښک بخښو
تښناگا و خويي بښ شوږاب گرتوو
دښستي بښ گوښ وښناوښ و
بښسږم دښقيژښځه
هښموو شووښک
گږ رانيدښکا نم وښښ دښکا
شووښک

بیرم دښچښ
وښک قهر رجځک
گږ راني بچښم
نښو بیرم دښکا
بیرم دښچښ وښک قهر رجځک
شار بخښوښم
نښو بښ جښي من
نښستږر کان نښخو ښځه

ئو بى جى من
غم دى خوا و
تارىكى شىاب دى كا
ئو بى جى من
تارىكى گوناھ دى كا
“سدا جودت”

هرواىى ... يا نيسى يتسىس ... و : نهژاد عزيز سورمى

هرواىى
بى دى رزى و داوىكى ئىستوروى
دوگمى چاكا تىكى دى دوريه و
بىخيدا دى گى :
نا تىكا تى خواردوى ؟
تارى نووستوى ؟
دى تىوانى بىاخفى ؟
دى تىوانى باسكا كانت دى بىكاى ؟
ل بىرت بو ل بى نىجى روى بىوانى ؟
كا گو ت ل تى قى دى رگا بو
زى ردى مسكا بووى و ؟
ئىگى ر ه مىش مردن بى ،
ئوى ل دواييدا ه ردى
ه ر ئازادىيى تا ه تا ...
ل بى شوى ه موو شىكا .

▪ له كى شىعى (ايماءات) هوه كه سه عدى يوسف كردوى به عه ره بى

بىوانه (ايماءات) 1978

بـرسيلـ... زـكـريا تا مـر... و: موكـمـمـمـم شيد تا با ني

چيرـكي مناـانـ...

[بـ خـوـنـدـنـوـاـيـ نـمـ كـتـبـيـ كـليـكيـ نـرـيـكـنـ.....](#)

بنكه سهربازيه كهى (كهى وهن) , درووسـتبـوونـى مهـترسى له ناوچه كهـدا ... ئهـحمـد كاـمهـران

ئـوارـهـي ٢٢ـزى هـهـيـنى 27|12|2019 هــرشـيـكى مووشـهـكى كـرايه سـهـر بنكه سـهـربازيهـكهـي ئـهـمـريـكا كه ناوى (كهى وهن) , هاوكات بهـيهـكـكـ له بنكه سـهـربازيه گـهـورهـكانى ئـهـمـريـكا داـدهـنـرـت كه دهـكهـوتـه ٢٢ـژـئاوـاى شـارى كـهـركـوكـهـوه .

هـهـرچـهـنـده ئـهـمـه يـهـكـهـم هــرشـنـيه بـ سـهـر بنكه سـهـربازيهـكانى ئـهـمـريـكا له عـراق كه لهـلايهـن كـمـارى ئـيسـلامى ئـهـرانـهـوه ئـهـنـجـام دهـدرـت ئـهـمـهـش هــكارـهـكهـي دهـگـهـوتـهـوه بـ ئـهـو مـلـمـلانـ و ئـاـ٢٢ـزيـانهـي لهـنـوان تـارـان و واـشـنـتـان هـهـيه كه هـهـتاوـهـكو دـت كـشـهـو ئـاـ٢٢ـزيـهـكانى نـوان ئـهـم دوو دهـوتـهـته گـاريـگـهـرى مهـترسـيدار بهـدوـاى خـي درووست دهـكات بهـسـهـر ناوچهـكانى ٢٢ـژـهـهـياتى ناوـهـاست و بهـتـايـبهـتـيش بهـسـهـر عـراقـدا .

ئـمـ هــرشـهـ بـ سـهـر بنكه سـهـربازيهـكهـي ئـهـمـريـكا له ٢٢ـژـئاوـاى كـهـركـوكـ بهـ لـدانى زهـنگـيـكى تر داـدهـنـرـت بـ ئـهـمـريـكا بهـتـايـبهـتـيش كه له ئـسـتـادا دـخـي عـراق له نـاسـهـقـامـگـيرـيهـكى مهـترسـيدار داـيهـ , لهـگـهـ ئـهـوهـشـدا لهـم نـهـنـدهـدا تـارـان و واـشـنـتـان دهـستى خـيان ناوـهـته كاروبارى عـراقـهـوه .

ئـهـران ناـ٢٢ـزيـيـ بـوـاى ئـهـمـريـكا دهـستى خـي وهـرـبـداـته نـو

کاروباره‌کانی ع‌راق‌هه به‌همان ش‌وه‌ش ده‌بینین ئه‌مریکا ه‌تی ده‌کاته‌وه که تاران هه‌ژموونه سیاسی و مه‌زه‌بیه‌که‌ی خ‌ی به‌سه‌ر ع‌راق دا به‌پ‌ن‌ت.

ئه‌مه‌ش له کات‌کدا که ئه‌م‌ گ‌ه‌پانی سیاسی ع‌راق به‌ده‌ستی شیع‌ه‌کانه هه‌ر ب‌یه ب‌ته گ‌ا خ‌شکه‌ر ب‌ ئ‌ران که ته‌واوی هه‌ژموونه‌کانی خ‌ی له گ‌ای میلیشیاکانیه‌وه له ع‌راق به‌پ‌ن‌ت , که ئه‌مه‌ش له ده‌رئه‌نجامدا وای کردووه گ‌ه‌پانی‌کی مه‌ترسیدار و نا‌ئارم درووست ب‌ت له ناوچه‌که‌دا. ئه‌مه‌ش ل‌ خ‌یدا د‌ب‌ت‌ مای‌ی ئ‌و ل‌ ه‌ر چرکه سات‌کدا جه‌نگ و توو‌ه‌یی له‌ن‌وان ئ‌ران و ئه‌مریکا‌دا درووست ب‌ت.

له‌کاتی وودانی ئه‌و جه‌نگه نه‌خوازراوه‌ی ئه‌مریکا و ئ‌ران، که‌ه‌یواخوازم شت‌کی له‌و ج‌ره وونه‌دات ه‌یچ کات‌ک چوونکه ئه‌مریکا سه‌رحه‌م بنکه سه‌ربازیه‌کانی خ‌ی له ع‌راق و کوردستان و ئ‌زه‌ه‌اتی ناوه‌است ج‌گیرکردوه ئه‌مه‌ش وا له ئ‌ران ده‌کات وه‌کو گورگ‌گ سه‌ره‌تا په‌له‌ماری ئه‌و بنکه سه‌ربازیانه‌ی ده‌ورووبه‌ری خ‌ی بدات که ئه‌مه‌ش له ده‌رئه‌نجامدا گ‌ه‌پانی ئ‌زه‌ه‌اتی ناوه‌است و به‌تایبه‌تیش ب‌ پ‌گه‌ی کورد ناوچه‌که ده‌ب‌ته د‌زه‌خ‌کی ه‌ش ته‌نیا له‌م ن‌وه‌نده‌شدا خه‌کی هه‌ژار ده‌ب‌ته قوربانی جه‌نگه‌که، له‌گه‌ ئه‌وه‌شدا ده‌توانم به‌ وودانی ئه‌م جه‌نگه‌ی ن‌وان ئ‌ران و ئه‌مریکا به‌ جه‌نگی جیهانی سه‌یم ناوی به‌نم چوونکه ئه‌م جه‌نگه‌ی ن‌وان ئه‌م دوو و‌اته جه‌نگی ن‌وان دوو و‌اتی دراوس‌یه، به‌کو جه‌نگی ن‌وان دوو ئاراسته‌ی گ‌ی زه‌ویه که ئه‌ویش (ئ‌زه‌ه‌ات و ئ‌ئاوایه) هه‌رب‌یه ده‌رئه‌نجامی وودانی جه‌نگه‌که ب‌ سه‌رو به‌ریه‌کی گه‌روه به‌دوای خ‌ی ده‌ه‌ن‌ت و به‌تایبه‌تیش ب‌ گ‌ه‌پانی ئه‌م‌ی ئ‌زه‌ه‌اتی ناوه‌استدا.

هه‌قب‌ـژـی و سه‌ردان... ع‌بدولر‌حمان ف‌رها‌دی

ز‌رجاران هه‌قب‌ـژـی نه‌وه‌ک هه‌ر تا‌ه، به‌کو وایکردووه گوته‌نی هه‌ق و ئ‌ستی درکاندن، بووه‌ته ه‌ی گه‌یشتن به‌ په‌تی سه‌داره و سه‌رله‌پ‌ناوی و گیان له‌ده‌ستدان. له هه‌موو ک‌مه‌گا و سیستمه دواکه‌وتوو‌ه‌کاندا ئه‌مه هه‌بووه و هه‌یه و تا ئ‌ستاش به‌رده‌وامه.

مه نسووری حهلاج له پښناو ههق و استبښی به پاره پاره یی خرایه
ووباره وه، شه ها به ددینی سوه ره وه ردی له سهر قسه ی ههق و زږزانی و
ژیړی و سهر دانه نه واندن، به بږیاری سه لاهه ددینی ئه ییوبی له کونجی
زیندان په ستره و که گیانی پاکیشی له ژرزه مینځ کی قوو و تاریک و
شداردا به خشی، ئه وه نده لږی ده ترسان، بږ ئمری سږه ددین
ترم کږیان به مردووی له سږداره دا. گالیلای فیهل سووف و زانای
مه زنی فیزیا و فلهک و ماتماتیک، ئه ویش هر له سهر هه قبښی
له پښناو زانست، به بږیاری کږسا له کونجی زیندان په ستره و دواتر
له ماږی خږی به ده سته سهری گیانی پاکی به خزمه تی مرږ قایه تی
به خشی.

زانای گه وره ی فهره نسایی ئه نتوان لافواز که چه ندین داهږنای له
بواری کیمیا دا هه یه، دوا ی شږشی فهره نسا به تږمه تی یارمه تیدانی
سوپا دادگای کرا و هیچیشی له سهر ئیسپات نه بوو که چی ئویش هږ
لږسږ هږ قبښی له سږداره درا، هه رچه نده ژنه که ی داوای ئازادی بږ
کرد به ږام دادگا پږیان گوت: وږات پږویستی به زانا نیه.

لای خږیشمان نمونه زږرن، ئحمږدی خانی لږسږ هږ قبښی لږلایږن جاش
و دوژمنانی کورد وږ ژهرخوارد کرا، عږ بدول خالیق مه عرووفی زانا و
بیرمه ند له سهر نووسینی قسه ی ههق و بیروږای دروست، به هاندانی
پیاوانی دواکه وتوو ئایین، له لایه ن ږږمی به عسه وه له به رده م ماږی
خږی درایه بهر ږږږنه ی گولله.

کاتیخږیشی ئه گهر نالی وږاتی جږنه هږشتبا، حاجی قادری کږی په نای
بږ دهر به ده ری نه بردبا، که یفی جوان ږږی به خږی ږانه گه ییبا، مه ولانا
خالیدی نه قشه به ندی خږی قورتار نه کردبا، ئه مانیش به ده ردی ئه وان
ده چوون.

چونکه زانا و دانای سهرده می خږیان بوون و سهر دانه واندنیان بږ
ده سته ږاتداره دواکه وتوو و زږرداره کان نه ده زانی، بږی به
ده ربه ده ری و به حه سره تی بینینه وه ی زږدی خږیان، سهریان نایه وه و
به خاکی خږیان شاد نه بوونه وه و زږربه شیان گږږیان نه ماوه. نمونه ی
دیکه زږ زږرن، جږمال عیرفان و مووسا عږنتږریش هږر لږسږ هږ قبښی
کوژران، لږو سږردمږی ئستایشمان حیزبږکانی هږرږمی کوردستان
لږسږ هږ قبښی و جیاوازی بیروږا، کږمیان لږ نووسږر و
ږږژنام ږنووس ږکوش!

گڏ راڻي هيو ا... ستار ٽه حمه د

تڏه گريان هاوسه رته
فرم ٻسڪ سا ويلڪي هڏه گريت
که ڪڏشت له خه ما بخنڪڏه
چاوه ڪانت ٻڌه ژواني ٽه شڪي روون
ده تڪن به گڏه... ٽا... ده راي ٻڌه سنوور
تڏه و فرم ٻسڪ ٻڌه ڪه وه له دا يڪبوون
ديده ڪانت بوونه مه نزي ٽارامگه و
لانه يه ڪ ٻڌه شڪي خه مي شه وان ٽي
تڏي لانه وازي ڪو وچه ٽازار
که ٽارام ڪ دهروونت راده ٽه نڌه
که نار ڪي دهم لڏه شاوي وه رهس دڏه نڌه
ٻڌه نازاني شاعير ڪ له ناخي ڏه زگه ٽووه ه ٻڌه
به هڏه مني داده نيش
گڏه راڻي ٻڌه هيو اي ووني ده ٻڌه ته وه
شه يدا يه ڪ له ڏه شه ويستي دوور خه نه وه
له گه ٻڌه شيعرا شه وگاري ٽا ٻڌه ده خا
شاعير له گه ٻڌه عه شقي پاڪيا
زڏه ر مه حا ٻڌه وه ڪ ٽه بکا
ده زانم به چرپه
روومه ٽه... ده ٻڌه ته سايه ي گڏه
دهروونت... ٻڌه سهي تيني ڏه ر
چاوانت... له خه ندهي ڏه زگه ٽه داده ٻڌه
حهز ناکه م گڏه نه ٽه له ٽاوا بخنڪڏه و
نه توان ٻڌه باخچه ٽه نجام ڪ هه ٻڌه فڏه
تڏه و گريان
ٽه وينو شيعري جوان
فرم ٻسڪ ڪ چاوانت بکا ته جڏه ژوان
به دڏه م ٽاشنان
نا توانم سا ٽه ڪ له بوونيان ٻڌه هنجڏه م
ٻڌه سکا ٻڌه اي نه رمه وه نه وزي سڏه زي ٽه
گڏه راڻي ٽه شڪاوي خه م ده ٻڌه م

